

Kostelní bedýnky a otáčecí torna ve zdi pro nechtěné děti aneb Starověké a středověké babyboxy

nespecej.cz/clanky/staroveke-stredoveke-babyboxy-20230805-1783.html

Petra Bartoňová

Foto: Public domain (neznámý autor), Wikimedia commons

Publikováno: 5. srpna 2023, 07:00

Petra Bartoňová

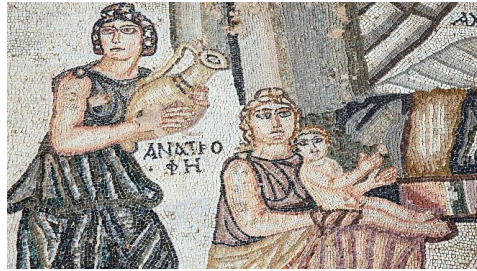
5 min

Po celou dobu starověku bylo spíše běžnou praxí než výjimkou, že přespočetné a nevítané děti byly pohozeny či jinak usmrceny – soudě podle různých zákonů zakazujících zabíjení dětí. Teprve první církevní koncily odsuzují odkládání dětí jako vraždu a dovolávají se pro ně milosrdenství.

Zákony Hebrejců a Římanů i mnoha dalších starověkých společností sice vraždu neviňátka zakazují, ale s jeho opuštěním už nemají problém, napsal časopis Epocha. V Římě k tomuto účelu

údajně slouží tzv. Columna Lactaria neboli Mléčný sloup situovaný nedaleko fóra. Kromě toho, že se tam matky mohou zastavit, aby nakojily své potomky, stává se v průběhu času také „odkladištěm“ nechtěných dětí, které tam rodiče zanechávají v naději, že se jich zželejí kolemjdoucím a případnou na ně dříve než noční chlad a toulaví psi.

Přečtěte si také

Rodiče ve starověku běžně utráceli své děti: Vraždy děvčátek podle dobových spisů způsobily zkázu...

4. 12. 2022

I když se však nalezence někdo skutečně ujme, jeho další osud není právě růžový. Podle vizigótského práva se například nechtěné dítě stává otrokem toho, kdo jej vezme pod svá křídla. Situace se mění až s vzestupem církve katolické.

První dětský útulek

První útulek opuštěné mládeže byl patrně zřízen v Cařihradě již v roce 335, první nalezinec v Miláně roku 787 v péči biskupa Dattea. Podobné ústavy vznikly pak v Sieně, v Padově, v Montpellier a v dalších městech, uvádějí autoři knihy *Výpravy za člověkem*, světoznámí dětské kliničtí psychologové Zdeněk Matějček a Josef Langmeier.

Kostelní babyboxy

V mnohých kostelích byly umístěny zvláštní nádoby, do kterých mohly neprovdané matky odložit své děti, aby se jich obětaví věřící ujali.

Otáčecí torno

Opuštěné torno pro opuštěné děti | Zdroj: Jlpigache / Creative commons, CC-BY-SA

Papež Inocenc III. zřídil v roce 1198 při nemocnici Svatého ducha v Římě nalezinec vybavený zvláštním otáčecím zařízením zvaným torno, které se později stalo pověstným. Byla to vlastně schránka ve zdi kláštera, do které bylo možno vložit dítě jen určité velikosti a otočením schránky je dopravit dovnitř pod ochranu světce, jemuž byl kostel zasvěcen. Měly se tak zachránit děti, které by jinak již svou pouhou existencí vedly své nešťastné matky k tomu, aby se jich hříšně zbavily. Takto je mohly odložit třeba i v noci a zůstat nepoznány, přibližují tehdejší praxi čeští psychologové.

Přečtěte si také

Inuité své děti neodkládají jako my, naopak, učí je zodpovědnosti k rodu a povinností. Všechny...

7. 3. 2023

Ochrana dětí, nebo zneužití vynálezu?

Torno se pak všeobecně rozšířilo a ještě císař Napoleon I. v roce 1811 dal příkaz, aby takto vybavené nalezičky byly zřízeny ve všech francouzských departementech. Zdá se však, že v jeho době byl už tento způsob ochrany nemanželských dětí přežitkem. Již od středověku bylo torno zneužíváno. Poměrně časté jsou zprávy, že tam odkládají své děti manželé, kteří by dítě mohli dobře vychovávat, a že jsou tam odkládány děti nemocné nebo i mrtvé.

Nebylo torno, nebyly nechtěné děti

Na příkladu města Mohuče je možno ukázat, že otáčedlo odkládání dětí vlastně podněcovalo. V Mohuči totiž od roku 1799 do roku 1811 nebyla otáčedla, a v té době bylo napočítáno jen třicet odložených dětí. Na rozkaz Napoleonův bylo torno zřízeno a bylo v provozu do roku 1815. Za tyto tři roky jím prošlo 516 dětí. Pak bylo opět zrušeno a za dalších devět let bylo přijato jen sedm odložených dětí.

Přečtěte si také

Římské 12leté nevěsty čekaly na manželův verdikt: Nepřijal novorozence, na ulici ho sebrali...

18. 12. 2022

Domnělý úpadek odkládání dětí

Koncem minulého století už byla torna v úpadku, ale ještě roku 1906 jich v Itálii fungovalo čtyři sta čtyřiašedesát. A dočteme se, že roku 1939 bylo zavřeno poslední tornu v jednom sirotčinci ve Varšavě a že ještě v roce 1952 fungovalo jedno takové na Kubě zcela po starém způsobu a k původnímu účelu, totiž aby byla šetřena anonymita toho, kdo dítě odkládá.

Ústavy vznikaly později

Podle psychologů-autorů knihy dobročinné ústavy zřizované při středověkých kláštorech nepřijímaly jen děti opuštěné a nalezené, ale všechny osoby, jimž bylo nutno poskytovat milosrdnou ochranu, tedy i nemocné, neduživé, stářím sešlé atd. Teprve postupně zvláště v období po reformaci se vyčleňují samostatné nalezince, sirotčince a dětské ústavy.

Přečtěte si také

Dětské zásnuby: Zvyšovali počet mužů v komunitě tak, že otec rozhodl o zabití novorozených dcer. Ty...

19. 1. 2023

Moderní babyboxy nejsou zdaleka novinkou

V České republice od roku 2005 zakládá babyboxy novinář a spisovatel Ludvík Hess. Na otázku deníku *iDnes* ohledně nápadu s babyboxy odpověděl takto:

iDnes: „Jak jste přišel na nápad navrhnout skříňky, kam by maminky odkládaly své děti? Měl jste inspiraci ze zahraničí?“

Ludvík Hess: „Já už si to nepamatuju, to už je dávno. Jistou motivací pro mě samozřejmě bylo, že jsem se dozvídal o nalezených

novorozeňatech. Z historie je ale známé, že podobná zařízení existovala již v minulosti. Ať už to byly ve starém Římě kamenné mísy, nebo ve středověku torny, bedýnky vystlané slámou. Já jsem o existenci německých *Babyklappen* nevěděl. Prostě mě napadlo dělat takové modernější bedýnky.“